

دکتر محمد قلی یوسفی
عضو هیات علمی دانشکده اقتصاد
دانشگاه علامه طباطبائی

فضای کسب و کار و اثرات آن

بر سرمایه گذاری صنعتی در ایران

بانک جهانی در مطالعه خود از ۲۶ هزار بنگاه در ۵۳ کشور دنیا مهمترین مشکل فضای کسب و کار و امور بررسی قرارداد، نتایج حاصل از این بررسی نشان می دهد که بیشترین مشکلات بترتیب شدت عبارتند از: ناعلمینان از سیاستها (۸۰ درصد)، بی ثباتی در سطح کلان (۸۰ درصد)، نرخ مالیات (۸۰ درصد)، فساد (۷۵ درصد) هزینه وام و اعتبار (۷۵ درصد)، جرائم (۷۰ درصد)، مقررات و مشکلات مالیاتی (۶۰ درصد)، کمبود نیروی ماهر (۶۰ درصد)، دادگاه و سیستم حقوق (۶۰ درصد)، کمبود برق (۶۰ درصد)، مقررات قانون کار (۵۰ درصد) حمل و نقل (۵۰ درصد)، دسترسی به زمین (۴۰ درصد) و ارتباطات (۴۰ درصد).

بدین ترتیب همانگونه که روشن است این مشکلات بیشتر ریشه نهادی و حقوقی دارند که باید مرتفع شوند بدون اصلاح چنین ساختاری هر مقدار هم که سرمایه گذاری صورت گیرد، مشکل زیادی را حل نخواهد کرد. بنابراین برای اینکه سرمایه گذاری ها به تولید و اشتغال بیانجامد و درآمد ملی را بالا ببرد لازم است تا موانع مذکور برطرف گردد.

جز این ندارد که بروکراسی و موانع اداری را در هم بشکنند، اصلاح نماید و دولت از حجم فعالیت های خود بکاهد و نیروهای شایسته را در مشاغل بهتری بکار بگمارد. اما به نظر می رسد که متأسفانه سیستم اداری ایران بیشتر به دلایل سیاسی، گسترش یافته و اراده ای برای اصلاح آن وجود ندارد. طبیعی است بدون اصلاح چنین نظام اداری، امکان تحقق اهداف بلند مدت توسعه، دشواری می گردد.

دولت دو وظیفه عمده به عهده دارد؛ یکی فراهم کردن فضای کسب و کار جهت تقویت و حمایت از سرمایه گذاری بخش خصوصی و جلوگیری از فساد و رانت و تبعیض، دیگری تلاش جهت توانمندسازی اقشار فقیر و محرومی که طی سالهای گذشته بدلیل شکست بازار از روند فعالیتهای اقتصادی محروم یا منزوی شده اند، از طریق آموزش و بهداشت و مشارکت آنها در تصمیمات و فعالیتهای اقتصادی و حمایت و حفاظت از آنها در مقابل شوک های طبیعی و یا شوک های مربوط به سیاست های اقتصادی.

مقایسه رتبه فضای کسب و کار ایران با کشورهای دیگر از وضعیت نامناسب ایران حکایت دارد، در حالیکه رتبه کلی فضای کسب و کار ایران ۱۱۹ است، این وضعیت در مورد بعضی از مقررات نظیر شرایط

یکی از مشکلاتی که در سال های اخیر بر اقتصاد کشور حاکم بوده و بصورت کلانی سردرگم درآمده است، پیچ و خم های اداری و گستره بروکراسی و دیوانسالاری اداری است که نه تنها هزینه های زیادی به جامعه تحمیل می نماید و موجب افزایش نقدینگی، کسری بودجه و تورم می شود، بلکه همانند زنجیری مانع تحرک اقتصادی می شود. بروکراسی های عریض و طویل اداری که طی بیش از سی سال بر اقتصاد کشور حاکم شده است، مشکلاتی را ایجاد نموده که علاوه بر موارد مذکور، هر سیاست اصلاحی را با مشکل مواجه می سازد. ساختار اداری ناسالم، منجر به فساد و رانت می شود و در نبود شفافیت و حساب پس دهی و یا پاسخگویی، سفره های نامناسبی را برای ویژه خواران فراهم می نماید و هر چقدر که این وضعیت طولانی تر شود و تداوم یابد، بدلیل ایجاد یک ساختار رانت طلب و ویژه خوار در ارکان نظام اداری، اصلاحات آنرا با دشواری مواجه می سازد. برعکس، گروهایی که طی سالیان متمادی از وضعیت مبهم و غیر شفاف فعلی بهره مند گردیدند، به مافیایی تبدیل شده اند که با هرگونه اصلاح و تغییری مخالفت می ورزند.

اگر کشور بخواهد به سمت توسعه و اقتصاد آزاد حرکت نماید، راهی

اخذ مجوز (۱۶۷)، حمایت از سرمایه‌گذاران (۱۵۶)، ثبت‌داری (۱۴۳) و مقررات استخدامی (۱۴۱) بمراتب بدتر است. با توجه به امکانات و منابع کشور و تمدن دیرینه این کشور، چنین شاخص‌هایی مناسب ایران نیست و لازم است تا اقدام عاجل در جهت اصلاحات اداری و نهادی قبل از هر اقدام دیگری صورت گیرد. برای اینکه این شاخص‌ها با جزئیات بیشتری نشان داده شود در زیر به تشریح این مسئله می‌پردازیم.

مقایسه رتبه فضای کسب و کار در ایران

طی سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶

شاخص	رتبه	
	۲۰۰۶	۲۰۰۵
بهبود کار انجام کسب و کار	۱۱۹	۱۱۳
شروع کسب و کار	۶۴	۶۲
اخذ مجوز	۱۶۷	۱۶۸
استخدام کارکن	۱۴۱	۱۳۳
ثبت‌داری	۱۳۳	۱۳۶
ارزاق، وام و اعتبار	۶۵	۵۹
حمایت از سرمایه‌گذاران	۱۵۶	۱۵۹
پرداخت مالیات	۹۶	۹۱
تجارت دور، سفر	۸۷	۷۷
انرژی فراوان	۳۳	۳۲
انطباق کسب و کار	۱۰۹	۱۰۳

وقتی که شرایط اقتصادی شفاف باشد، بخش خصوصی راغب است سرمایه‌گذاری کند، اشتغال ایجاد کند و بهره‌وری را افزایش دهد و موجب ارتقاء رشد و افزایش و گسترش فرصت‌ها برای اقشار فقیر جامعه گردد. فراهم کردن فضای کسب و کار از اهمیت بالایی برخوردار است. قوانین و مقررات شفاف و حمایت از حقوق مالکیت، از اهمیت بالایی برخوردار است. اول اینکه اسنادی را در مورد درجه مقررات، نظیر تعداد فرایندها جهت شروع کسب و کار یا ثبت‌داری تجاری، دوم اندازه‌گیری اثرات و نتایج مقررات نظیر زمان و هزینه اجرای قرارداد و از طریق ورشکستگی یا تجارت بین مرزها، سوم شاخص میزان حمایت‌های قانونی یا مالکیت. برای مثال حمایت از سرمایه‌گذاران در مقابل غارت منابع شرکتها توسط هیأت مدیره یا حوزه و قلمرو داراییها می‌تواند بعنوان وثیقه بر طبق قوانین مطمئن مبادله شود. نهایتاً مجموعه جدید دیگری از شاخص‌ها، بار مالیاتی یا کسب و کار، برای فضای کسب و کار حایز اهمیت اند.

بانک جهانی در گزارشهای مختلف خود از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۷، در رابطه با فضای کسب و کار بر عناوین زیر تأکید می‌نماید که بسیار حایز اهمیت نیز می‌باشند:

۱- شروع کسب و کار: در اینجا تأکید بر قوانین و مقررات ورود بر

فعالیت اقتصادی می‌شود.

۲- شرایط اخذ مجوز کسب و کار

۳- استخدام و اخراج کارگران: قوانین و مقررات استخدامی در اینجا مورد توجه قرار می‌گیرد.

۴- ثبت‌داری‌ها: مقررات و قوانین مربوط به انتقال مالکیت

۵- دریافت وام و اعتبار: حقوق قانونی و اطلاعات اعتباری

۶- حمایت از سرمایه‌گذاران: مدیریت شرکتی

۷- تجارت خارجی: واردات و صادرات

۸- اجرای قراردادها: کارایی سیستم قضایی

۹- پرداخت مالیات: مالیات قابل پرداخت و تکمیل شرایط

۱۰- تعطیلی کسب و کار: قوانین مربوط به ورشکستگی و غیره

فرایندهای پیچیده ورود به فعالیت، همراه با فساد بیشتری است. هر فرایندی خود یک نقطه تماس است و یک فرصت جهت دریافت رشوه فراهم می‌کند. تحلیل‌های تجربی نشان می‌دهد، فعالیت‌هایی که با قوانین و مقررات پیچیده و در دسرساز روبرو هستند، کیفیت محصولات را ارتقاء نمی‌دهند و پاکار را امن تر نمی‌کنند و یا جلوی آلودگی را نمی‌گیرند، بلکه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را محدود می‌سازد و افراد بیشتری را به اقتصادهای غیررسمی می‌کشاند و موجب افزایش قیمت‌ها و تشدید فساد می‌گردد. وقتیکه یک کارآفرین بنگاه یا کسب و کار خود را به ثبت می‌رساند، کدام قوانین و مقرراتی عملیات آن باید رعایت شود؟ در اینجا راجع به بخش ساختمان مثالی می‌آورم. از یک طرف شرایط بازار و رقابت، بنگاه را وادار می‌سازد که سریع باشند و از نظر هزینه در کمترین سطح باشند و از طرف دیگر باید خود را با بازرسی‌های دولتی، شرایط اخذ مجوز و مقررات ایمنی را منطبق کنند. اما یک بده بستن برای حفظ سطح زندگی مردم که شامل کارگران ساختمانی، مستأجران و هزینه ساخت و ساز و غیره وجود دارد. در خیلی از کشورها، رعایت قوانین و مقررات خیلی دشوار است. سازندگان ممکن است با دادن رشوه از دست بازرسان در امان بمانند و به صورت غیر قانونی ساختمان خود را تکمیل نمایند و ساختمان‌های مخاطره آمیزی را بسازند. در سایر موارد فرایند خیلی ساده است و گران قیمت. فرایندهای تحقیق و فرایندهای مربوط به برقراری ارتباطات برق، تلفن، آب و زه‌کشی است. هزینه و زمان لازم جهت تکمیل فرایندها تحت شرایط عادی در نظر گرفته شده است.

هر اقتصادی ترتیبات پیچیده‌ای از قوانین و مقررات را با هدف حمایت از منافع کارگران و تضمین حداقل استاندارد زندگی جهت آن دارد. سیستم شامل چهار تشکیلات: قوانین استخدامی، قوانین مربوط به روابط صنعتی، بهداشت کار و قوانین ایمنی شغل و قوانین مربوط به تأمین اجتماعی است.

شاخص سختی اشتغال، میانگین سه معیار هزینه، استخدام و هزینه اخراج، شاخص سختی اشتغال است که مقدار انرژی آن بین صفر و صد است. مقادیر بالاتر، به معنی قوانین و مقررات سخت تر است.

سوم، مهمترین عنصر فضای کسب و کار، موانع رقابت است که کمتر مطرح شده است. ضرب المثل معروف این است که گفته می شود انحصار همیشه بد است مگر اینکه شما یکی از آنها باشید.

رفع موانع رقابتی می تواند موجب انتشار ایده و تقویت فرایند رقابتی "تخریب خلاقیت" شود. برطبق این گزارش (بانک جهانی در سال ۲۰۰۵) تسهیل شرایط ورود می تواند بهره وری را تا ۳۰ درصد افزایش دهد. فشار رقابتی قوی می تواند احتمال نوآوری را به بیش از ۵۰ درصد افزایش دهد.

دولت ها می توانند با مبارزه بر علیه رفتارهای انحصار طلبانه و تبانی گری و تسهیل فرایند ورود و خروج به کسب و کار رقابت را افزایش دهند. برطبق آخرین نشان های فضای کسب و کار، هزینه شروع یک فعالیت اغلب مهم، درصد کمی از درآمد سالانه افراد است. اما در کشورهای فقیر مخصوصا در صحرای آفریقا هزینه ای معادل دو برابر درآمد سرانه را در بردارد. تکمیل کردن فرایند های لازم بطور متوسط، در کشورهای ثروتمند ۲۷ روز طول می کشد. اما در آمریکای لاتین ۷۰ روز.

تحلیل های تجربی نشان می دهد، فعالیت هایی که با قوانین و مقررات پیچیده و دردسرساز روبرو هستند، کیفیت محصولات را ارتقاء نمی دهند و یا کار را امن تر نمی کنند و یا جلوی آلودگی را نمی گیرند، بلکه سرمایه گذاری بخش خصوصی را محدود می سازد و افراد بیشتری را به اقتصادهای غیررسمی می کشاند و موجب افزایش قیمت ها و تشدید فساد می گردد.

شروع کسب و کار در استرالیا تنها دو مرحله و در کشور مراکش ۵ مرحله نیاز دارد. در ایران این روند ۸ مرحله است. شروع کسب و کار در استرالیا ۲ روز، در مراکش ۱۱ روز، در تونس ۱۴ روز، سنگاپور ۶ روز، هنگ کنگ ۱۱ روز، کره جنوبی ۲۲ روز و در مالزی ۳۰ روز، تایلند ۳۳ روز طول می کشد، اما متأسفانه در ایران ۴۷ روز طول می کشد. هزینه شروع کسب و کار در دانمارک نزدیک به صفر، در کویت ۲/۲، عمان ۴/۶ درصد است در حالیکه در ایران ۶/۳ درصد درآمد سرانه است.

حداقل سرمایه لازم برای شروع کسب و کار در کشورهای استرالیا، هنگ کنگ، سنگاپور و مالزی نزدیک به صفر است در حالیکه در ایران حداقل ۱/۷ درصد است. فرایند اخذ جواز در زلاندنو ۷ مرحله، اردن ۱۷ مرحله، ایران ۲۱ مرحله دارد. اما تایلند ۹ مرحله، سنگاپور ۱۱، کره جنوبی ۱۴، اندونزی ۱۹ مرحله است. زمان اخذ مجوز برای یک کسب و کار در فنلاند ۵۶ روز، اردن ۱۲۲ روز، مراکش ۲۱۷ روز، عمان ۲۷۱ روز، کره

سختی اشتغال، انعطاف پذیری قراردادها و نسبت حداقل دستمزد را به نسبت ارزش افزوده هر شاغل اندازه می گیرد. سختی کار به محدودیتی اشاره می کند که در اواخر هفته یا شب کاری، زمان کار و نیاز به کار در هفته را نشان می دهد، و روزهای موظف و مرخصی های سالانه با پرداخت را شامل می شود. مشکل اخراج حمایت های قانونی کارگران را در مقابل اخراج پوشش می دهد که شامل زمین اخراج و فرایندهای اخراج (فردی و جمعی) هزینه استخدام، کل پرداخت های مربوط به امنیت اجتماعی و مالیات بر حقوق همراه با کارگران جدید، بعنوان درصدی از حقوق کارگران است. شاخص هزینه اخراج، هزینه اطلاع قبلی پرداخت های مربوط به سابقه و جرائم مربوط به اخراج یک کارگر که بر حسب هفته کار بیان می شود است. اگر چه بیشتر قوانین و مقررات مربوط به استخدام و اخراج در واکنش به شکست بازار صورت می گیرد. اما این معنی را نمی دهد که قوانین و مقررات فعلی بهینه و مطلوب اند. تحلیل شاخص ها، بین کشورهاشان می دهد که در حالیکه قوانین و مقررات استخدام، دوره تصدی و دستمزد کارگران موجود را بالا می برد اما مقررات سخت و دست و پاگیر اثرات جانبی نامطلوبی بر جای می گذارد که شامل؛ اشتغال کم، بیکاری طولانی تر، از بین رفتن مهارت یا قدیمی بودن مهارت، سرمایه گذاری کمتر بر روی تحقیق و توسعه و اندازه کمتر مشارکت، که همه آنها رشد بهره وری را کاهش می دهد.

هرناندو دستوتو، رئیس موسسه لیبرال دموکراسی در کشور پرو، کار مهمی انجام داده است. او در کتابش اثرات مخرب قوانین و مقررات سنگین و دست و پاگیر وضعف حقوق مالکیت را آشکار ساخته است. با مقررات سخت و رو به فعالیت و کسب و کار، تعداد کمی بنگاه رسما خود را ثبت می نمایند. در عوض آنها در بازار غیررسمی فعالیت می کنند. وقتیکه برای گرفتن نسق و سند مالکیت دارایی با هزینه مبادله بالایی مواجه باشند، یک کار آفرین یا کارفرمای بالقوه نمی تواند از دارایی خود جهت اخذ وام و اعتبار استفاده نماید. دسوتر آنرا سرمایه مرده می نامد. این برای مردم فقیر بد است که بصورت غریبه در می آیند. برای شکست قدرت انحصارات بد خواهد بود و برای جامعه در کلیت آن نامناسب خواهد بود.

در کشورهای فقیر، بخش رسمی اقتصاد، تنها ۴۰ درصد است و اغلب فعالیتها بصورت غیررسمی صورت می گیرد. خیلی از ویژگیهای فضای کسب و کار، نظیر زیرساختهای کارآمد، مستقیما زندگی مردم را بهبود می بخشد.

نااطمینانی سیاست ها بیشترین مشکل برای سرمایه گذاری است. ۳۰ درصد از بنگاهها نااطمینانی در سیاستها را مشکل اصلی قلمداد کرده اند. اگر سیاست ها قابل پیش بینی باشند به سرمایه گذاری و توسعه مطمئن کمک می نمایند. فرصتهای سرمایه گذاری زیاد است، اما بدقولی نیز به وفور وجود دارد. دوم هزینه مقررات، زیرساختهای غیرقابل اطمینان و اعتماد، مشکل اجرای قرارداد، جرائم و فساد، هزینه ای معادل ۲۵ درصد فروش را می بلعند و این تقریبا معادل سه برابر چیزی است که کار آفرین اقتصادی بعنوان مالیات می پردازد.

جنوبی ۶۰ روز، سنگاپور ۱۲۹ روز، تایلند ۱۴۷ روز، فیلیپین ۱۹۷ روز، اندونزی ۲۲۴ روز، مالزی ۲۲۶ روز، هنگ کنگ ۲۳۰ روز، تایوان ۲۳۶ و چین ۳۶۴ روز است اما در ایران ۶۶۸ روز می باشد که بسیار بالاست. هزینه اخذ مجوز جهت شروع کسب و کار در تایلند ۱۷/۳ درصد در آمد سرانه، در هنگ کنگ ۳۶/۶ درصد، مالزی ۸۲/۷ درصد، فیلیپین ۱۲۱ درصد، چین ۱۲۶ درصد، تایوان ۲۵۰/۹ درصد، اندونزی ۳۶۴/۹ درصد، الجزایر ۷۰/۵ درصد است. اما در ایران ۸۱۸ درصد است که از همه بالاتر است.

هزینه استخدام (درصد حقوق) که شامل هزینه امنیت اجتماعی یک کارگر جدید است، در زلاندنو و هنگ کنگ صفر است. در حالیکه در ایران ۲۳ درصد است. شاخص سختی استخدام در هنگ کنگ صفر، کویت ۲۰، عربستان ۱۳ و در ایران ۴۹ درصد است. هزینه اخراج نیز در زلاندنو صفر، سنگاپور ۴، هنگ کنگ ۱۳، تایلند ۴۷، مالزی ۶۵ است، اما در ایران ۹۰ هفته دستمزد است که بسیار بالا می باشد. هزینه ثبت دارایی، در حالیکه در نروژ یک مرحله، امارات و مراکش هر یک سه مرحله، تایلند ۲ مرحله، تایوان ۳ مرحله، چین ۳ مرحله، سنگاپور ۳ مرحله، مالزی ۴ مرحله، کره ۷ مرحله، اندونزی ۷ مرحله دارد، در ایران ۹ مرحله است.

زمان ثبت دارایی (به روز) در نروژ یک روز، عربستان ۴ روز، اما در ایران ۳۶ روز است. هزینه ثبت دارایی نسبت به درصد ارزش دارایی در عربستان سعودی صفر، مالزی ۲/۳، سنگاپور ۲/۸، چین ۳/۱، هنگ کنگ ۵، کره ۶/۳، اندونزی ۱۱ درصد است. اما در ایران ۵ درصد می باشد.

همین وضعیت در مورد اجرای قرارداد نیز صادق است. مراحل اجرای قرارداد در استرالیا ۱۱، تونس ۱۴، مراکش ۱۷، در ایران ۲۳ مرحله دارد. زمان اجرای قرارداد در تونس ۲۷ روز، مراکش ۲۴۰ روز، اردن ۳۴ روز، عربستان ۳۸۰ روز، چین ۲۴۱ روز، مالزی ۳۰۰ روز، فیلیپین ۳۶۰ روز و تایلند ۳۹۰ روز در سنگاپور ۶۹ روز، کره جنوبی ۷۵ روز، تایوان ۲۱۰ روز و هنگ کنگ ۲۱۱ روز طول می کشد. در ایران ۵۴۵ روز طول می کشد. هزینه اجرای قرارداد نسبت به درصد ارزش مورد معامله در نروژ ۴/۲ درصد، اردن ۸/۸ درصد، عمان ۱۰ درصد، تایوان ۷/۷ درصد، سنگاپور ۹/۰۸ درصد، کره جنوبی ۵/۴ درصد است. در حالیکه در ایران ۱۲ درصد می باشد.

زمان لازم جهت پرداخت مالیات در امارات ۱۲ ساعت، تایلند ۵۲ ساعت، هنگ کنگ ۸۰ ساعت، تونس ۲۷ ساعت، فیلیپین ۹۴ ساعت و کره جنوبی ۲۹۰ ساعت در سال است، اما در ایران ۲۹۲ ساعت است که بسیار بالا می باشد.

زمان لازم جهت انجام واردات در دانمارک ۵ روز، امارات ۱۸ روز، عمان ۲۷ روز، اردن ۲۷ روز، سنگاپور ۸ روز، کره جنوبی ۱۲ روز، تایوان ۱۴ روز، هنگ کنگ ۱۶ روز، فیلیپین ۲۲ روز، مالزی ۲۲ روز و چین ۲۴ روز است. اما در ایران ۵۱ روز لازم است. تعداد امضاء لازم برای واردات کالا در دانمارک تنها یک امضاء، امارات متحده عربی ۳ امضاء، اردن ۵ امضاء، عمان ۹ امضاء، مراکش ۱۷ امضاء، عربستان ۱۸ امضاء، سنگاپور ۲ امضاء، هنگ

کنگ ۳ امضاء، مالزی ۵ امضاء، کره جنوبی ۵ امضاء، چین ۶ امضاء، تایوان ۱۱ امضاء، فیلیپین ۷ امضاء و اندونزی ۱۶ امضاء است در حالیکه در ایران نیاز به ۴۵ امضاء دارد. اسناد و مدارک لازم جهت واردات در دانمارک تنها ۳ سند، امارات ۶ سند، سنگاپور ۶ سند، فیلیپین، کره، هنگ کنگ هر یک ۸ سند لازم دارد، اما در ایران نیاز به ارائه ۱۱ سند است.

همین وضعیت در مورد صادرات صادق است. برای انجام صادرات زمان لازم در دانمارک ۵ روز، امارات ۱۸ روز، عمان ۲۳ روز، کویت ۳۰ روز، و در ایران ۴۵ روز. جهت انجام صادرات تعداد امضاء لازم در آلمان یک امضاء، اسرائیل ۲ امضاء، امارات متحده عربی ۳ امضاء، اردن ۶ امضاء، عمان ۷ امضاء، کویت ۱۰ امضاء، سنگاپور ۲ امضاء، مالزی، کره جنوبی و اندونزی هر یک تنها ۳ امضاء هنگ کنگ ۴ امضاء، فیلیپین ۵ امضاء، چین ۷ امضاء لازم دارد، اما در ایران ۳۰ امضاء لازم است. تعداد اسناد لازم برای صادرات در دانمارک تنها ۳ سند، سنگاپور و کره جنوبی ۵ سند، فیلیپین، مالزی، هنگ کنگ و چین هر یک ۶ سند لازم دارد زمان لازم برای حل اختلاف به سال در کشور ایرلند ۰/۴، تونس ۱/۳، مراکش ۱/۸، عربستان ۲/۸، اسرائیل ۴، سوریه ۴، کویت ۴/۲، ایران ۴/۵ و امارات ۵/۱ است. هزینه حل اختلاف به درصد دارایی در کشور نروژ ۱ درصد، کویت ۱ درصد، عمان ۳/۵ درصد، الجزایر ۳/۵ درصد، تونس ۷/۶ درصد، سنگاپور ۱ درصد، تایوان ۳/۶ درصد، کره ۳/۶ درصد است. اما در ایران ۹ درصد، نرخ جبران یا پوشش ورشکستگی در ژاپن ۹۲/۶ درصد، در تونس ۵۱/۶ درصد، در کویت ۳۸/۳ درصد کل سرمایه گذاری است. اما در ایران ۱۹/۳ درصد است. بطور خلاصه شاخص حقوق قانونی در کشور هنگ کنگ ۱۰، اردن ۶ و در ایران ۵ است. شاخص حمایت از سرمایه گذاران در زلاندنو ۹/۷، عمان، عربستان و کویت حدود ۵ است. اما در ایران ۱۲/۷ است که کمترین سطح را دارد.

تصویر مشابهی در رابطه با زمان حل اختلاف وجود دارد. این بیش از یکسال در کشورهای در حال توسعه طول می کشد. اما تعطیلی کار به طور متوسط در جنوب آسیا ۵ سال و در بعضی از کشورها نظیر برزیل، هند و چاد ۱۰ سال طول می کشد.

لذا حوزه های زیادی وجود دارد که دولت می تواند فضای کسب و کار را بهبود بخشد. از جمله؛ از طریق کاهش ریسک، کاهش هزینه ها و موانع رقابتی و غیره دو حوزه مهمی که برای اصلاح نیازمند توجه بیشتر است، مربوط به حقوق مالکیت و مقررات زدایی است حقوق مالکیت خصوصی سنگ بنای اقتصاد بازاری است. در کشورهای ثروتمند حقوق مالکیت امن و مطمئن و تضمین شده است اما در خیلی از کشورهای در حال توسعه این حقوق وجود ندارد.

مزایای حقوق مالکیت امن و شفاف زیادند. اول اینکه حقوق مالکیت رسمی، نهایتاً اندازه بازار را از طریق کاهش هزینه مبادله، بالا می برد. دارایی غیر رسمی یا کسب و کار غیر رسمی باعث می شود که فعالیت های تجاری تنها با افراد یا کسانی که آشنا هستند و یا قابل اعتماد هستند انجام شود. در حالیکه سیستم مالکیت رسمی می تواند تمام جمعیت یک کشور را به شبکه ای از آژانس ها و عوامل قابل

با توجه به اهمیت و مزایای حقوق مالکیت تعجبی ندارد که سند، ارزش دارایی سرمایه گذاری و بهره وری را بالا می برد. وقتیکه در کشورهای برزیل اندونزی، تایلند و فیلیپین به زمین ها سند داده شد، قیمت آنها بین ۴۳ و ۸۱ درصد افزایش یافت. بعلاوه چین و ویتنام با امضاء تضمینی بیشتر در مورد زمین، در دهه ۱۹۸۰، موفق به افزایش رشد اقتصاد روستایی خود شدند. این اصلاحات کشاورزی نقش مهمی در کاهش فقر در مناطق روستایی داشته است.

برای حمایت از حقوق مالکیت رسمی به نظر می رسد که دو عامل باید همواره مورد توجه قرار گیرد. اول، تجربه از گذشته؛ مخصوصا توسعه و تکامل تدریجی حقوق مالکیت در کشورهای غربی نشان می دهد که سیستم فعلی حقوق مالکیت آنها تنها با کاهش اسناد غیررسمی و دارایی غیررسمی برقرار نگردد، بلکه قانون و سیستم مالکیت به روشی اصلاح گردید که دسترسی به مالکیت رسمی آسان شد. مشارکت اجتماعی در تدوین قوانین و مقررات نقش مهمی داشته اند. نکته دوم، این نیست که تنها دارایی ها از بخش های غیررسمی به بخش رسمی وارد شوند بلکه حفظ و نگهداری آنها در آنجا حایز اهمیت است، برای مثال خیلی از برنامه های اسناد مالکیت در آفریقا با دوام نبوده اند. اگر هزینه رسمی فروش دارایی ها خیلی بالا باشد، سند در نهایت نامناسب می شود زیرا تجارت بصورت غیررسمی انجام می پذیرد. بنابراین گزارش بانک جهانی در خیلی از کشورها اثت سفارش هنوز بیش از ۳۰۰ روز طول می کشد. بنابراین لازم است تا فرایندهای ثبت دارایی آسان گردد.

مقررات می بایستی در جهت کاهش یا حذف شکست بازار باشد تا رفاه اجتماعی را بالا ببرد. اما متأسفانه میزان تراکم و روش های کنترل عملیات کسب و کار در کشور متفاوت است. اگر مقررات زیادی باشد یا بوسیله تکنوکراتها و بروکراتها مدیریت شود، آنگونه که تئوری انتخاب عمومی بیان می دارد و منجر به رانت و فساد و قبضه قدرت توسط افراد، گروهها و بنگاههای موجود و با نفوذ می شود. بدیهی است که مقررات بیشتر موجب ناکارایی، بیکاری و فساد بیشتر و بهره وری کمتر می شود. بعلاوه مقررات زیادی هزینه های اداری را افزایش می دهد. تخمین زده شده است که هزینه های اداری، هزینه ای معادل ۳/۶ درصد تولید ناخالص داخلی را در بردارد. در کشورهای توسعه نیافته، هزینه های اداری سه برابر و فرایندها و تأخیرها دو برابر کشورهای توسعه یافته است، به غیر از پرداخت های غیررسمی که معمولا همبستگی نزدیکی با فرایندهای اداری دارد. لذا مقررات و بروکراسی اداری هزینه های زیادی به کشورهای در حال توسعه تحمیل می نماید. اما مزایای بالقوه در اصلاحات اداری بسیار است. تخمین زده شده که کاهش زمان و هزینه شروع کسب و کار می تواند بطور متوسط بین تا درصد واحد در کشورهای در حال توسعه بر رشد اقتصادی بیفزاید. بعلاوه تسهیل در انجام کسب و کار می تواند تا دو درصد واحد رشد اقتصادی را افزایش دهد. در عین حال هزینه انجام اصلاحات کم است. برطبق گزارش بانک جهانی مزایای چنین اصلاحاتی ۲۵ برابر هزینه آنهاست.

شناسایی افراد و آژانس های حساب پس ده و یا پاسخگو تبدیل نمایند. دوم، کار آفرین می توانند خانه یا زمین خود را وثیقه بگذارند و یا آنرا جهت تضمینی قرارداد مورد استفاده قرار دهند. برای مثال یک مطالعه موردی نشان می دهد که میزان دریافت وام و اعتبار کشاورزان صاحب سند مالکیت در خیلی از کشورها از جمله در تایلند با اتخاذ این سیاست بین ۵۰ تا ۵۰ درصد بیشتر از کشاورزان بدون سند بوده است. سنگاپور و مالزی نزدیک به صفر است در حالیکه در ایران حداقل ۱/۷ درصد است. فرایند اخذ جواز در زلاندنو ۷ مرحله، اردن ۱۷ مرحله، ایران ۲۱ مرحله دارد. اما تایلند ۹ مرحله، سنگاپور ۱۱، کره جنوبی ۱۴، اندونزی ۱۹ مرحله است. زمان اخذ مجوز برای یک کسب و کار در فنلاند ۵۶ روز، اردن ۱۲۲ روز، مراکش ۲۱۷ روز، عمان ۲۷۱ روز، کره جنوبی ۶۰ روز، سنگاپور ۱۲۹ روز، تایلند ۱۴۷ روز، فیلیپین ۱۹۷ روز، اندونزی ۲۲۴ روز، مالزی ۲۲۶ روز، هنگ کنگ ۲۳۰ روز، تایوان ۲۳۶ و چین ۳۶۴ روز است اما در ایران ۶۶۸ روز می باشد که بسیار بالاست.

هزینه اخذ مجوز جهت شروع کسب و کار در تایلند ۱۷/۳ درصد درآمد سرانه، در هنگ کنگ ۳۶/۶ درصد، مالزی ۸۲/۷ درصد، فیلیپین

نااطمینانی سیاست ها بیشترین مشکل برای سرمایه گذاری است. ۳۰ درصد از بنگاهها نااطمینانی در سیاستها را مشکل اصلی قلمداد کرده اند. اگر سیاست ها قابل پیش بینی باشند به سرمایه گذاری و توسعه مطمئن کمک می نمایند. فرصتهای سرمایه گذاری زیاد است، اما بدقولی نیز به وفور وجود دارد.

۱۲۱ درصد، چین ۱۲۶ درصد، تایوان ۲۵۰/۹ درصد، اندونزی ۳۶۴/۹ درصد، الجزایر ۷۰/۵ درصد است. اما در ایران ۸۱۸ درصد است که از همه بالاتر است.

هزینه استخدام (درصد حقوق) که شامل هزینه امنیت اجتماعی یک کارگر جدید است، در زلاندنو و هنگ کنگ صفر است. در حالیکه در ایران ۲۳ درصد است. شاخص سختی استخدام در هنگ کنگ صفر، کویت ۲۰، عربستان ۱۳ و در ایران ۴۹ درصد است. هزینه اخراج نیز در زلاندنو صفر، سنگاپور ۴، هنگ کنگ ۱۳، تایلند ۴۷، مالزی ۶۵ است، اما در ایران ۹۰ هفته دستمزد است که بسیار بالا می باشد.

سوم، مالکان این سرمایه بیشتر بر روی زمین و مسکن خود هزینه می کنند. در مقایسه با هنگامی که آنها سند نداشته باشند بیشتر به زمین و دارایی خود می رسند و موجب آبادی آن می شوند. در کشور تایلند، کشاورزان با سند مطمئن و امن، چنان علاقه ای بر روی زمین خود سرمایه گذاری نمودند که محصول تولید آنها بین ۱۴ تا ۲۵ درصد بیشتر از تولید کشاورزان در زمین مشابه، اما بدون سند بوده است.